

GEORGE CUKOR VA DIRIGIR LA PEL·LÍCULA BASADA EN EL LLIBRE DE GREENE. MGM

Graham Greene ens convida a tornar als feliços seixanta

DAMIÀ ALOU

te a les cinc i *music-hall*, sinó que els nois portaven els cabells llargs, les noies minifaldilla i tots escoltaven una música cridanera i elèctrica que seria coneguda com a *pop*. Greene, que ja tenia 65 anys i res per demostrar (literàriament parlant), va dir que era "l'únic llibre que havia escrit només per divertir-se", i, vist el resultat, l'hi hem de agrair.

Quan el 1969 Graham Greene va publicar *Viatges amb la tieta*, Anglaterra ja no era un idíl·lic país de camps verds,

És evident que, tal com podem imaginar, Graham Greene difícilment feia res només per divertir-se. El protagonista de la novel·la, Henry Pulling, és un home que viu tranquil·lament jubilat a l'Anglaterra del 1969, però l'esperit del país encara és el d'haver sobreviscut a dues guerres i dues postguerres realment terribles. És un anglès com cal: "He estat feliç, però m'he avorrit tant durant tant de temps!", diu al final del llibre, en una reflexió que tants dels seus compatriotes podrien subscriure. Però per adonar-se'n haurà de sortir al món, i ho farà de bracet de la seva tieta Augusta, a qui des-

VIATGES AMB LA TIETA
GRAHAM GREENE
VIENA
TRADUCCIÓ
DE DOLORS UDINA
286 PÀG. / 19 €

prés de molts anys de no veure, es torna a trobar al funeral de la seva mare.

Confrontar-se amb la tieta

L'Augusta viu modestament en concubinat amb un tros d'home africà a qui anomena Wordsworth, i que és aficionat a fumar herba, que serà un dels mecanismes que posaran en marxa la trama en una de les escenes més hilarants de la novel·la, que, resumint, portarà el Henry, en companyia de la seva tieta, a fer un periple per Turquia i després per Sud-amèrica, on podrà comprovar com ha canviat el

món durant els anys en què treballava en un banc i cultivava dàlies, la seva única dèria. El motor de la novel·la és el contrast amb l'Augusta, una persona totalment oposada a ell, relativista moral i amant dels plaers, en un estil tan poc anglès que moltes vegades escandalitza el seu nebot Henry. Junts formen una parella tremendament còmica, una mena de Don Quixot i Sancho Panza, en què l'Augusta és el cavaller que s'enfronta a les circumstàncies en els termes que exigeixen mentre el seu nebot ho contempla tot des d'una barrera que gairebé mai gosarà saltar. La trama serà doblement iniciàtica per al Henry: no solament descobrirà la vida –l'herba, la psicodèlia, les vagues que van enfonsar la indústria anglesa, personatges de moralitat dubtosa, com el senyor Visconti, i esbojarrats empresaris perduts al riu Paranà–, sinó que també arribarà a descobrir un secret relacionat amb el seu pare – un home del qual només recorda que es quedava adormit per tot arreu–, que li farà comprendre que, en el fons, no eren gaire diferents l'un de l'altre.

Un argument àgil i que fa pensar

De vegades s'ha dit de Greene que els seus protagonistes, en comptes de personatges, són vehicles que fan rodar l'argument, i que la seva economia narrativa i la seva capacitat visual han perjudicat la recepció de la seva obra. Pel que fa a la primera acusació, l'encant que vessen el Harry i l'Augusta en aquestes pàgines ho desmenteix totalment, i la seva economia narrativa és d'agrair en una època en què els seus compatriotes recargolen l'expressió fins a límits difícils de tolerar. Llegir avui *Viatges amb la tieta* –que ha traduït Dolors Udina– és reviure una època en què moltes coses van canviar, i viure-les amb un autor d'una intel·ligència i una sagacitat que sempre donen com a resultat un sentit del humor que no ens convida a evadir-nos, sinó a pensar. ♦♦

Parlar és fàcil

SIMONA SKRABEC

"Parlar és fàcil", apunta Philippe Jaccottet al poemari *A la llum de l'hivern*, perquè per regla general cal "arriscar ben

poca cosa". La poesia pot ser només un treball d'"orfebreria de puntes de coixí" fins al punt que paraules que tenen un sentit tan oposat com *flor* i *por* serveixen per construir una mateixa rima. Paraules substituïbles, boniques, són com una campana de vidre. Un mot tan greu com *sang* es pot repetir a cada línia, sense que el paper resulti tacat, sense que el poeta se senti ferit.

Totes aquestes reflexions que podem llegir en català gràcies a Antoni Clapés són una bona porta d'entrada per preguntar-nos què sabem sobre els poetes que a l'altra punta del continent parlen de manera que els seus versos no siguin

un "insult al dolor". Què sabem, doncs, d'aquell Est sempre massa llunyà i on la sang i el dolor en el segle passat no eren paraules precisament negligibles? En sabem poc i alhora molt perquè en la poesia n'hi ha prou amb un sol vers per aconseguir la lucidesa que ens fa capaços d'assumir les veritats més dures.

Si algun poema polonès o eslovè se'ns ha clavats a la memòria molt probablement sigui gràcies a Xavier Farré, que viu des de fa anys "enmig d'edificis que silencien / la història" del centre de la Cracòvia renaixentista. Farré ha donat la veu a Adam Zagajewski a *Terra del foc* (2004), a Czesław Miłosz a *Travessant fronteres* (2006) i a Aleš Debeljak a *La ciutat i el nen* (2006), a més d'un extens treball dedicat a les traduccions a l'espanyol. El seu últim llibre, però, avança en una direcció insospitada i ens posa davant d'un híbrid poc comú. A *Punt rere punt* Farré es cap-

PUNTRERE
PUNT
XAVIER FARRÉ
METEORA
106 PÀG. / 15 €

bussa dins d'altres poetes fins a aconseguir confondre els contorns del llibre i del món. "Carrers de noms estranys" i "ciutats vistes d'esquitlletes" guien els passos d'aquest observador de detalls i d'atmosferes. Però l'experiència pròpia ja no és l'única via de reflexió, sinó que les lectures també són elevades a la categoria dels fets viscuts.

Seure a la vora de la finestra

Una d'aquestes vivències la representa Rilke assegut a la vora de la finestra a *El lector de Llibre d'hores*. Farré també s'asseu a la vora de la finestra per llegir una tarda de pluja, veure com s'encenen els llums a les cases, com el dia declina, com s'encén la primera estrella per estremir-se davant la revelació sobtada del "primer astre com una darrera casa". L'autor tensa la corda, cita altres poetes, imposa la seva veu, els roba l'ambientació i els accents per esmunyir-se a dins

d'un dens teixit poètic compartit. Farré vol esdevenir part d'una Europa viscuda –en aquest cas sí– no com un continent físic, sinó com la pols acumulada damunt els llibres.

"Sóc en les paraules", i certament és fàcil trobar Xavier Farré en els llibres que ha escrit i traduït. El poema *No és un retrat* narra l'experiència iniciàtica, el moment en el qual va arrelar la decisió de deixar-se endur cap al desconegut, seguint la petja de les paraules traïdores. Però el camí no li ha portat cap repòs, sinó que les llengües es "conflicten" a dins seu, exigeixen atenció constant. Farré és capaç d'escoltar i d'assumir com a propi tot allò que ha passat en altres temps, en altres contrades. Però alhora vol moure els límits, exigeix que la mirada s'elevi per damunt de tota contingència: "[...] Poesia, vida / realitat, tres elements. Com el foc, / l'aigua, la terra. I amb deler encara / no hem deixat de buscar l'aire" ♦♦